

Liikenne- ja viestintäministeriö
kirjaamo@lvm.fi
PL 31
00023 VALTIONEUVOSTO

Viite: Lausuntopyyntönnö 21.1.2021, VN/7835/2019

SUOMUSSALMEN KUNNAN LAUSUNTO VALTAKUNNALLISESTA LIIKENNEJÄRJESTELMÄSTÄ VUOSILLE 2021–2031 – SUUNNITELMALUONNOS JA VAIKUTUSTEN ARVIOINTI

SUOMUSSALMEN KUNNAN YLEISET JA YKSITYISKOHTAISET KOMMENTIT

Suomussalmen kunta pitää Kainuun Liiton tavoin valitettavana Itä- ja Pohjois-Suomen kannalta, että valtakunnallisen liikennejärjestelmäsuunnitelman laatimisen aikana ei ole haluttu aidosti käsitellä voimassa olevassa pääväyläasetuksessa olevia puutteita ja tarpeita sekä huomioida samalla tässä yhteydessä edellä mainittujen alueiden erityispiirteitä. Suomussalmen kunta toteaa, että suunnitelman saavutettavuutta koskevia tavoitteita ei saavuteta Pohjois- ja Itä-Suomen osalta riittävästi lausunnolla olevalla luonnoksella.

Valtatie 5 Helsinki-Sodankylä (viitosväylä) on valtakunnallisesti merkittävä pitkänmatkaisten elinkeinoelämän kuljetusten sekä työmatka- ja matkailuliikenteen väylä. Sen merkitys liikenne- ja kehityskäytävänä on erittäin suuri Itä-Suomen ja Pohjois-Suomen maakunnille. Tärkeää on myös huomata, että valtatie 5 kanssa samassa liikennekäytävässä Kainuusta Kemijärvelle saakka ei ole olemassa olevaa raideyhteyttä, joka toimisi valtatielle 5 rinnakkaisena elinkeinoelämän kuljetusreittinä ja tarvittaessa huoltovarmuusyhteytenä.

Suomussalmen kunta esittää, että pääväyläasetusta tarkistetaan nopealla aikataululla ja siihen lisätään valtatie 5 välillä Kajaani-Sodankylä.

Valtatie 5 on merkittävä muun muassa saavutettavuuden, kansainvälisen liikenteen ja maantieverkon verkostomaisuuden toteutumisen vuoksi, niiden yhdistäessä alueita ja merkittäviä liikenteellisiä solmuja sekä niiden palvellessa erityisesti pitkänmatkaista liikennettä. Suomussalmen kunnan näkemyksen mukaan pääväyläasetus ei menetä oleellisilta osin merkitystään, mikäli pääväyläasetusta täydennetään edellä mainituilla tieyhteyksillä. Tämä antaisi myös vahvan signaalin Itä- ja Pohjois-Suomen maakunnille valtion tahdosta edistää alueiden elinvoimaa, kehittymistä ja saavutettavuuden paranemista.

64°53'05"N
028°54'45"E

Suomussalmen kunta toteaa vastauksina lausuntopyyntöissä esitettyihin kysymyksiin seuraavaa:

MITKÄ OVAT TÄRKEIMMÄT TOIMENPITEET SUUNNITELMAN TAVOITTEIDEN SAAVUTTAMISEKSI?

Tärkeimpiä toimenpiteitä ovat alueiden saavutettavuuden parantaminen alueiden kilpailukykyä tukien. Alueiden saavutettavuuden erityiskysymykset ja alueiden kytkeytyminen kansainvälisiin yhteyksiin tulee ottaa huomioon.

Laissa liikennejärjestelmästä ja maanteistä säädetään, että runkoverkkoon (pääväyliin) kuuluvat maantiet yhdistävät valtakunnallisesti ja kansainvälisesti suurimmat keskukset ja solmukohdat ja palvelevat erityisesti pitkänmatkaista liikennettä. Lain yksityiskohtaisissa perusteluissa todetaan, että runkoverkkoon kuuluvat maantiet yhdistävät valtakunnallisesti ja kansainvälisesti suurimmat keskukset ja solmukohdat ja palvelevat erityisesti pitkänmatkaista liikennettä. Valtakunnallisilla keskuksilla tarkoitetaan erityisesti maakuntakeskuksia. Solmukohdilla tarkoitetaan erityisesti satamia, lentoasemia, raja-asemia ja rautatieasemia.

Suunnitelmaluonnoksen referoitu Väyläviraston pääväylistä tehty selvitys toteaa lain vastaisesti, että pääväyläverkon tulee kattaa vain valtakunnallisesti merkittävimmät pitkämatkaisen liikenteen yhteydet, eikä sitä ole tarpeen muuttaa läheisten maakuntakeskusten välisten tai rajanylityspaikkojen yhteyksien toimivuuden tai kattavuuden takia. Lisäksi maanteiden pääväyläverkolla jo valmiiksi olevat runsaat investointitarpeet, joihin ei kyetä vastaamaan, puoltavat nykyisen pääväyläverkon säilyttämistä.

Kuljetustuen osalta Suomussalmen kunta pitää tarpeellisena, että kuljetustukea jatketaan vuoden 2023 jälkeen. Tämä on Itä-Suomen elinkeinoelämän logistisen kilpailukykyyn kannalta erittäin tärkeää. Alueellisesta kuljetustuesta tulee tehdä pysyvä tukimuoto. Päätös pysyvästä alueellisesta kuljetustuesta antaisi selkeän viestin siitä, että pitkien kulkuyhteyksien päässä oleva jalostettuja tuotteita valmistava teollisuus nähdään tulevaisuudessa tärkeänä alueiden taloudellisena moottorina. Epävarmuus alueellisen kuljetustuen pysyvyydestä luon selkeitä haasteita yritysten pitkäjänteiselle investointien suunnittelulle ja työvoiman kehittämiselle.

Yksi tärkeä osa sisäistä saavutettavuutta on vähäliikenteinen tieverkko, jolla on ratkaiseva merkitys mm. raaka-ainekuljetusten osalta. Suomussalmen kunta toteaa, että valtakunnallisen liikennejärjestelmäsuunnitelman ja sen toimenpideohjelman yhteydessä perusväylänpidonrahoitus on nostettava aidosti korjausvelkaa vähentävälle tasolle ja tulevina vuosina on huolehdittava, että rahoituksen ostovoima riittää korjausvelan vähentämiseen myös vähäliikenteisellä tieverkolla. Vähäliikenteisen tieverkon talvikunnossapidon riittävyteen, laatuun ja toimenpiteiden oikea-aikaisuuteen tulee kiinnittää erityistä huomiota Itä- ja Pohjois-Suomen alueella.

Vähäliikenteisen tieverkon lisäksi yksityisteiden rahoituksesta tulee huolehtia ja niiden iso rooli erityisesti harvaan asutuilla alueilla ottaa huomioon myös osana valtakunnallista liikennejärjestelmää. Kuten suunnitelmaluonnoksessa-kin todetaan, yksityistiet muodostavat pituudeltaan suurimman tieliikenneväylien ryhmän. Yksityisten tieosakkaiden ylläpitämiä yksityisteitä on Suomessa noin 360 000 kilometriä. Niillä on suuri merkitys muun muassa matkaketjujen toimivuudelle erityisesti elinkeinoelämän kuljetuksissa, varsinkin puuhuollon ja muun maaseudun elinkeinoelämän ja asutuksen osalta. Yksityisteillä on toimintavarmuuteen liittyviä tehtäviä, kun tietä käytetään yleisesti läpikulkuliikenteeseen.

Suomussalmen kunta pitää hyvänä ja tarpeellisena suunnitelmaluonnoksessa olevaa kirjausta, jonka mukaan valtio pyrkii huolehtimaan kolmen tunnin saavutettavuustavoitteen toteutumisesta niillä alueilla, joilla tavoite ei täyty raideliikenteen keinoin. Valtio sitoutuu tarvittaessa turvaamaan lentoliikennettä erillisten päätösten mukaisesti. Raide- ja lentoliikenteen kehittäminen ovat tärkeitä alueiden yhdenvertaisuuden ja tasa-arvon näkökulmasta. Raide- ja lentoliikenteellä on merkittäviä vaikutuksia sekä maan sisäiseen että kansainväliseen saavutettavuuteen.

ONKO TOIMENPITEIDEN RAHOITUS KOKONAISUUTENA OIKEIN SUUNNATTU TALOUDELLISEN RAAMIN SISÄLLÄ?

Liikenneverkon rahoituspohjan laajentamiseksi suunnitelmassa esitetty yhteisrahoitusmalli valtion ja kuntien rahoituksen suhteen on kohtuuton eikä ole hyväksyttävissä. Se muuttaisi valtion ja kuntien kustannusvastuita ja lisäisi kuntien ja kaupunkiseutujen välistä eriarvoisuutta. Lähtökohtana tulee olla, että valtio vastaa valtion liikenneväylistä ja kunnat taajamien katuverkosta.

64°53'05"N
028°54'45"E

Yhteisrahoitusmallin tulee koskea jatkossakin tapauskohtaisesti vain isoja hankekokonaisuuksia tai sopimuksellista hankeyhteistyötä kuten esimerkiksi MAL-sopimuksissa.

SISÄLTÄÄKÖ VUOTEEN 2050 ULOTTUVA VISIO LIIKENNEJÄRJESTELMÄN KEHITTÄMISEKSI OIKEAT ASIAT?

Visiossa on runsaasti erilaisia elementtejä ja tavoitteita, osa niistä hyvin kunnianhimoisia, mutta kokonaisuutena se kattaa hyvin koko liikennejärjestelmän kehittämisen.

VIEKÖ TOIMENPIDEOHJELMA KOKONAISUUTENA KEHITYSTÄ VISION SUUNTAAN?

Toimenpideohjelman kytkentä itse visioon jää vajavaiseksi. Suunnitelmasta tulee ilmetä paremmin, miten esitetyt toimenpiteet ovat ensimmäinen askel kohti vision mukaista tavoitetilaa.

VAIKUTUSTEN ARVIOINTI

Vaikutusten arvioinnissa arvioidaan pääosin toimenpideohjelman vaikutuksia, eikä arvioida itse suunnitelmaa SOVA-lain tarkoittamalla tavalla. Valtakunnallisessa liikennejärjestelmäsuunnitelmassa tulisi keskittyä liikennejärjestelmätason vaikutuksiin, myös alueellisesti. Lisäksi tulee arvioida toimenpiteiden yhteiskunnallisia vaikutuksia myös maan eri osille.

MITEN VALTAKUNNALLISEN LIIKENNEJÄRJESTELMÄSUUNNITTELUN PROSESSIA (VUOROVAIKUTUS, VIESTINTÄ JA VAIKUTUSTEN ARVIOINTI MUKAAN LUKIEN) TULISI KEHITTÄÄ?

Liikenneverkon strateginen tilannekuva tulee olemaan työkalu, jolla varmistetaan, että valtakunnalliselle liikennejärjestelmäsuunnitelmalle asetetut tavoitteet ja liikenneverkon kehittämiseksi määritellyt kriteerit täyttyvät, kun suunnitelmaa viedään käytäntöön. Liikenneverkon strategisessa tilannekuvassa on tarkasteltu lähinnä pääväyläasetuksen mukaista liikenneverkkoa. Tarkastelun ulkopuolelle jää Itä- ja Pohjois-Suomen kannalta merkittäviä maakuntakeskusten sekä maakunta- ja seutukeskusten välisiä valtatieyhteyksiä. Tarkastelua tulee täydentää edellä mainituin osin.

Suunnitelmassa painotetaan liikennejärjestelmän yhteiskuntataloudellisen tehokkuuden paranemista (tehokkuustavoite). Tehokkuusnäkökulman yhteydessä tulee tiedostaa ja ottaa toimenpide- ja investointiohjelmissa huomioon, että valtion liikennehallinnon käyttämillä laskentamenetelmillä saatavat hyödyt korostuvat taajaan asutuilla alueilla ja suurilla liikennemäärillä. Laskelmat eivät ota riittävästi huomioon liikenteen kausivaihtelujen, kuten loma-aikojen, vaikutuksia liikennemääriin. Suunnitelmassa ei oteta huomioon riittävästi saavutettavuutta ja sen merkitystä maan eri alueille, niiden kilpailukyvyille ja elinkeinosten kehittämiseksi sekä yhteiskunnalliselle kehitykselle.

Liikenne 12 -suunnitelman toteuttamisen ja vaikuttavuuden kannalta tärkein kuitenkin on Väyläviraston johdolla laadittava investointiohjelma. Ohjelma on laadittava yhteistyössä kuntien, elinkeinoelämän ja alueellisten toimijoiden kanssa siten, että vuoropuhelu on aidosti osallistavaa, läpinäkyvää ja tietopohjaista.

Suomussalmella 23.2.2021

Suomussalmen kunnanhallitus

